

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ต้นแบบการจัดบริการนันทนาการ
สำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการ
กรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

จัดทำโดย ว่าที่ร้อยตรี นรภัทร แยมสรवल

ตำแหน่ง นักพัฒนาการกีฬาชำนาญการ
สังกัด กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๓
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๑. ชื่อเรื่อง ต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง :
กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๒. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันจำนวนประชากรผู้พิการในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากหลากหลายสาเหตุ เช่น ความพิการตั้งแต่กำเนิด จากการประสบอุบัติเหตุ หรือโรคภัยไข้เจ็บ ต่างๆ จนทำให้ต้องสูญเสียอวัยวะบางส่วนไป ซึ่งผู้พิการเป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเนื่องจากความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว และการสื่อสาร จึงเกิดปัญหาสำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้พิการให้อยู่ในระดับเดียวกับบุคคลปกติได้ เนื่องจากข้อจำกัดทางสภาพร่างกายในความเป็นอิสระของการใช้ชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตในการเห็นคุณค่าของตนเองในระดับต่ำลง และนำไปสู่การแยกตัวออกจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมหรือชุมชน ทำให้ผู้พิการขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้เท่าเทียมกับบุคคลปกติ

กิจกรรมนันทนาการมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้พิการ และถือเป็นสวัสดิการทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ส่วนที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยส่งเสริม และจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ให้ประชากรกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก - เยาวชน สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ทางสังคม เพื่อให้เข้าถึงบริการของรัฐ และโอกาสทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม รวมถึงการได้รับการพัฒนาทักษะให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้ตามศักยภาพ และความเหมาะสมของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งส่งเสริมบทบาทของกลุ่มข้างต้นให้มีส่วนร่วมในการบริหารและการตัดสินใจ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ กิจกรรมนันทนาการคือพลังแห่งความสุข ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์กับความเครียด ความทุกข์ ความกังวล ความเศร้าหมองต่างๆ นันทนาการ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่ส่งเสริมปรับระดับคุณภาพชีวิตด้วยการนำเสนอโอกาสในการเกิดพฤติกรรมใหม่ ประสบการณ์ ความชำนาญ การเรียนรู้ทักษะใหม่ การพบปะผู้คน การเกิดความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น และการพัฒนาความสามารถของตนเองจากการใช้เวลาว่าง กิจกรรมนันทนาการจึงมีบทบาทในการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการให้สูงขึ้นด้วยการฟื้นฟู การให้ความรู้ และการให้บริการทางนันทนาการในการช่วยบุคคลที่ป่วย พิการ และมีความบกพร่องอื่นๆ ในการพัฒนาและใช้เวลาว่างเพื่อเพิ่มสุขภาพ ความสามารถในการทำงาน ความเป็นอิสระ และระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ดังนั้น การให้บริการนันทนาการในระดับการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เป็นส่วนสำคัญที่มุ่งเน้นให้ผู้พิการได้แสดงออกถึงความสามารถในการใช้เวลาว่างของตนเองตามความถนัด โดยกรมพลศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบให้บริการ เปิดโอกาสในการเลือกการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้พิการอย่างอิสระ ตามนโยบายของแผนนันทนาการแห่งชาติฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่ว่า นันทนาการเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานรากของสังคม สร้างความสามัคคีในชาติ เป็นสังคมแห่งคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมไปถึงกลุ่มพิเศษต่างๆ เช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้ต้องขัง ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างเท่าเทียมกัน “ต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษา เพื่อผู้พิการ” กรมพลศึกษา จึงเป็นหน่วยงานให้บริการกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้พิการ โดยมีผู้นำนันทนาการที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการทางกาย มีทักษะการจัดกิจกรรมนันทนาการ ที่มีความสอดคล้องกับทักษะของผู้พิการ และมีลักษณะเฉพาะ หรืออุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ดี และเข้มแข็งด้วยพลังแห่งความสุข เพื่อลดความเคร่งเครียดเป็นพลังใจ ที่จะส่งผลให้ร่างกายแข็งแรง เป็นรากฐานเพื่อให้ผู้พิการ สามารถดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตได้อย่างมั่นใจ มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ด้านที่ ๓ มหานครสำหรับทุกคน

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้พิการได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสมกับตนเอง

๔. เป้าหมาย

๔.๑ กำหนดรูปแบบกิจกรรมนันทนาการที่ผู้พิการได้มีโอกาสเลือกตามความถนัดของตนเอง

๔.๒ สร้างเครื่องมือให้ผู้พิการได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดของตนเอง

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

๕.๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ส่วนที่ ๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยส่งเสริม และจัดทําโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ให้ประชากรกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก – เยาวชน สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ทางสังคม เพื่อให้เข้าถึงบริการของรัฐ และโอกาสทางสังคมได้อย่างเท่าเทียม

๕.๒ แผนนันทนาการแห่งชาติฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) นันทนาการเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานรากของสังคม สร้างความสามัคคีในชาติ เป็นสังคมแห่งคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน และสังคม รวมไปถึงกลุ่มพิเศษต่างๆ เช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ต้องขัง ชนกลุ่มน้อย เป็นต้น ให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการอย่างเท่าเทียมกัน

๕.๓ แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ ๒๐ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ด้านที่ ๓ มหานครสำหรับทุกคน

ภาคีเครือข่ายพลังร่วมในสังคม ที่สามารถส่งเสริม และจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง เพื่อผู้พิการ พอแบ่งกลุ่มได้ ดังนี้

๑. หน่วยงานกลาง มี ๒ ระดับ คือ หน่วยงานกลางระดับชาติ และหน่วยงานกลางระดับสาขา ดังนี้

๑.๑ หน่วยงานกลางระดับชาติที่ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติ ในการส่งเสริม และจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมืองเพื่อผู้พิการ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๑.๒ หน่วยงานกลางระดับสาขา ได้แก่ สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นผู้ประสานงาน และกระตุ้นผลักดันให้เกิดการส่งเสริม และ จัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมืองเพื่อผู้พิการด้วยพลังร่วมในสังคม ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. หน่วยปฏิบัติในการส่งเสริม และจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมืองเพื่อผู้พิการ โดยจะต้องมีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานปฏิบัติในลักษณะบูรณาการ ซึ่งแบ่งออกเป็น

๒.๑ องค์กรหลักภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานคร/เมืองพัทยา) สำนักงานสถิติแห่งชาติ

๒.๒ องค์กรสนับสนุนภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพลังงานกระทรวงคมนาคมสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

๒.๓ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ชุมชน มูลนิธิ สมาคม ชมรม องค์กรบริษัท ห้างร้าน ธุรกิจเอกชนต่างๆ

SWOT Analysis ศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

จุดแข็งของศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๑. เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ให้เป็นผู้มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

๒. การส่งเสริม และจัดรูปแบบกิจกรรมนันทนาการให้ผู้พิการได้มีโอกาสเลือกตามความถนัดของตนเอง

๓. เป็นหน่วยงานให้บริการกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้พิการ โดยมีผู้นำนันทนาการที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการทางกาย มีทักษะการจัดกิจกรรมนันทนาการ ที่มีความสอดคล้องกับทักษะของผู้พิการ

๔. ส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านนันทนาการ ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพ และนำรายได้มาสู่ครอบครัว ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

จุดอ่อนของศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๑. ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ถึงภารกิจในการบริการนันทนาการ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ เพื่อให้เป็นผู้มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

๒. ประชาชนใช้เวลาไปกับการเรียน หรือประกอบอาชีพมากเกินไปทำให้ขาดความสนใจ ถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

๓. งบประมาณการบริหารจัดการไม่เพียงพอ มีความซ้ำซ้อน ไม่เป็นระบบเท่าที่ควร

๔. การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วน ยังไม่สัมพันธ์กันทำให้ขาดพลังในการทำงานขับเคลื่อนศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๕. หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ยังไม่เข้าใจบทบาทของศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ จึงทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร

๖. ผู้นำนันทนาการ ที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการ ทางกาย มีทักษะการจัดกิจกรรมนันทนาการ ที่มีความสอดคล้องกับทักษะของผู้พิการ ที่มีมาตรฐาน ในระดับสากล มีจำนวนไม่เพียงพอ

๗. ขาดการดูแล และพัฒนามาตรฐานผู้นำนันทนาการในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ ตำแหน่งงานที่รองรับมีจำนวนน้อย

โอกาสในการส่งเสริมศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๑. หน่วยงาน และองค์กรระดับชาติที่เกี่ยวข้องหลายแห่งพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

๒. บุคลากรนันทนาการที่มีอยู่ในทุกหน่วยงาน และองค์กรของประเทศ สามารถรวมตัวกัน ในการส่งเสริมศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๓. เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ประชาชน สามารถรับรู้ข่าวสารจากศูนย์นันทนาการ กรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ ได้อย่างชัดเจนจากสื่อต่างๆ

๔. ประชาชนมีความโอบอ้อมอารีพร้อมที่จะร่วมส่งเสริมและพัฒนาศูนย์นันทนาการ กรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

อุปสรรคภายนอกที่เป็นภัยคุกคามต่อการส่งเสริมศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๑. เทคโนโลยีการสื่อสารมีอิทธิพลโน้มนำให้ประชาชนไปในทางเสื่อม โดยเฉพาะ ด้านศีลธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม

๒. ระบบทุนนิยมทำให้ประชาชนเข้าใจว่าความสุขขึ้นอยู่กับวัตถุ และทรัพย์สิน ก่อให้เกิด ความโลภ แก่งแย่งชิงดี

๓. กระแสโลกาภิวัตน์ของวัฒนธรรมข้ามชาติ ทำให้ประชาชนเกิดกระแสความนิยม และทำตามอย่างโดยขาดภูมิคุ้มกันทางปัญญา

๔. ประเทศต่างๆให้ความสำคัญ และพัฒนาด้านศูนย์นันทนาการเพื่อผู้พิการอย่างเข้มแข็ง เพราะเป็นแหล่งสร้างรายได้ทางหนึ่ง ซึ่งจะเป็นส่วนแบ่งทางการตลาดที่สำคัญของไทย

นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่บุคคลได้มีส่วนร่วมหรือกระทำในเวลาว่างด้วยความสมัครใจ โดยได้รับความพึงพอใจ และเพลิดเพลินใจจากกิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นก่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

เป้าหมายของนันทนาการมีอยู่หลายประการ ขึ้นอยู่กับความต้องการ แรงจูงใจของบุคคลและ สังคม ได้แก่ เป้าหมายเพื่อพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน ร่าเริง สุขสงบ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์หรือ เพิ่มพูนประสบการณ์เดิม ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การแสดงออกแห่งตน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตส่งเสริม ความเป็นมนุษยชาติและความเป็นพลเมืองดี รวมถึงการเสริมสร้างทักษะชีวิต

กิจกรรมนันทนาการ

สำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา ได้กำหนดกิจกรรมนันทนาการออกเป็น ๑๑ ประเภท ดังนี้

๑. **ศิลปหัตถกรรม (Art and Crafts)** เป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถพิเศษ ในการประดิษฐ์ต่าง ๆ ด้วยมือและกิจกรรมประเภทศิลปะที่สร้างขึ้นด้วยมือ ที่ทำขึ้นในเวลาว่างและไม่เป็น กิจกรรมประเภทอาชีพ ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทฝีมือและศิลปหัตถกรรมทั้งสิ้น เช่น การปั้น การสลัก การเขียน จักสาน เย็บปักถักร้อย การประดิษฐ์เครื่องใช้หรือวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

๒. เกมและกีฬา (Games and Sports) เป็นกิจกรรมที่แสดงออกทางกายที่ต้องใช้ทักษะความสามารถทางกายในด้านทางสมรรถภาพร่างกาย เพื่อมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี ได้ความสนุกสนาน และเพื่อกระตุ้นให้มีการออกกำลังกายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

๓. การเต้นรำ (Dance) กิจกรรมที่ใช้จังหวะต่าง ๆ ทางดนตรี เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน ทำให้ชีวิตเพลิดเพลิน เพิ่มคุณค่าแห่งชีวิตขึ้น กิจกรรมนันทนาการด้านนี้มีหลายอย่าง แต่ทั้งนี้ต้องอาศัยดนตรีและการรอบรู้เพลงด้วย เช่น การลีลาศ การเต้นรำพื้นเมือง การรำไทย เป็นต้น

๔. การละคร (Drama) การแสดงต่าง ๆ ที่เป็นไปในแบบของการละคร จะบนเวทีหรือไม่ก็ตามผู้เล่นผู้ดูได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินก็จัดว่ากิจกรรมนันทนาการ เช่น ละคร ภาพยนตร์ การแสดงทางโทรทัศน์ วิทยุ โขน ลิเก หนังตะลุง หมอลำ เป็นต้น

๕. งานอดิเรก (Hobbies) งานอดิเรก เป็นกิจกรรมนันทนาการที่สำคัญอีกแขนงหนึ่ง เป็นสิ่งที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตประจำวันของคนมีความสุข เพลิดเพลิน เด็กต้องได้รับการฝึกหัด ให้รู้จักประกอบกิจกรรม ตั้งแต่ในโรงเรียนแล้ว ทางบ้านช่วยส่งเสริมสนับสนุนด้วย งานอดิเรกแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๕.๑ ประเภทเก็บสะสม (Collecting Hobbies) การใช้เวลาวางในทางเก็บสะสมสิ่งของต่างๆ เช่น เก็บสะสมแสตมป์ ตั๋วรถเมล์ บัตรโทรศัพท์ เหรียญ ธนบัตร พระเครื่อง รูปถ่าย สติกเกอร์ เป็นต้น

๕.๒ ประเภทประดิษฐ์คิดสร้างสรรค์ (Creative Hobbies or Making Things) นอกจากการเก็บสะสมแล้วยังใช้เวลาในการประกอบงานอดิเรก โดยการทำการบ้าน รดน้ำต้นไม้ ปลุกต้นไม้ การวาดเขียน วาดรูป และรูปประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ทั้งสีน้ำ และสีน้ำมัน งานประดิษฐ์จากไม้ ดินเหนียว ผ้า พลาสติกแก้ว สบู่ โลหะ เป็นต้น

๕.๓ ประเภทศึกษา (Learning About Things) ตามความสนใจ เช่น การศึกษาเรื่องพืช สัตว์ ดวงดาว คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

๖. การดนตรีและการร้องเพลง (Music and Singing) ดนตรี (Music) ได้ชื่อว่าเป็นภาษาสากลเป็นสื่อกลางให้ทุกคนได้เข้าใจกันและกัน เป็นเครื่องปลอบประโลมใจให้เพลิดเพลินสนุกสนานไปกับเสียงดนตรี ทั้งนี้ รวมเอาการร้องเพลงด้วย จะเป็นการร้องเดี่ยวหรือร้องหมู่ก็ตาม รวมไปถึงการร้องเพลงแบบคาราโอเกะ (Karaoke) ดนตรีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมนันทนาการงานที่มีกิจกรรมบันเทิงใจต้องมีดนตรี ไม่ว่าจะเป็นดนตรีไทยเดิม หรือดนตรีไทย – สากล

๗. กิจกรรมกลางแจ้ง/ นอกเมือง (Outdoor Recreation) เนื่องจากในเมืองมีคนหนาแน่น ที่พักผ่อนหย่อนใจไม่เพียงพอ ฉะนั้นกิจกรรมกลางแจ้งนอกสถานที่ ชมภูมิประเทศศึกษาธรรมชาติ ทำให้มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มความรู้ให้แก่คนเรามากอีกด้วยกิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การปิกนิก เที่ยวสวนสาธารณะ ชมสวนสัตว์ ชมโบราณสถาน เล่นน้ำตก เดินป่า ขี่จักรยานเสือภูเขา พายเรือ ล่องเรือ เป็นต้น

๘. วรรณกรรม(การอ่าน พูด เขียน) (Reading, Speaking and Writing) เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่น และกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ความมีวินัยแห่งตน และเป็นการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่ดี เช่น การโต้วาที การพูดในที่สาธารณะ การเขียนบทความ คำขวัญ คำกลอน เป็นต้น

๙. **กิจกรรมทางสังคม (Social Recreation)** กิจกรรมนันทนาการในสังคมนี้ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการหลายประเภทที่กลุ่มคนได้ร่วมกันประกอบขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียว จึงได้ร่วมประกอบกิจกรรมนันทนาการชนิดนั้นเพื่อการสังคม เช่น มีการรับประทานอาหาร สังสรรค์ เลี้ยงรุ่น ชมรมสมาคมสโมสรต่าง ๆ

๑๐. **กิจกรรมพิเศษตามเทศกาลต่างๆ (Special Events)** กิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ กิจกรรมที่มีการเล่นเป็นครั้งคราวจัดขึ้นในโอกาสพิเศษ ตามประเพณีของท้องถิ่นตามเทศกาลต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานปีใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ซึ่งจะมีการละเล่นต่าง ๆ หรือจัดการแสดงมหรสพ

๑๑. **การบริการอาสาสมัคร (Voluntary Service)** กิจกรรมนันทนาการประเภทอาสาสมัคร ได้แก่ กิจกรรมที่บุคคลสมัครใจเข้าร่วมด้วยความสมัครใจและเป็นกิจกรรมที่บริการอาสาสมัครแก่กลุ่มคน หรือแก่ชุมชน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ ต่อส่วนรวมเป็นหลัก เช่น กิจกรรม ค่ายอาสาสมัคร ค่ายอาสาพัฒนาท้องถิ่นชนบท การอาสาพัฒนาโรงเรียน พัฒนาวัด หรือสาธารณสถาน บรรเทาสาธารณภัย ช่วยงานมูลนิธิต่าง ๆ

การเลือกกิจกรรมนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการแต่ละประเภทจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงควรมีหลักในการเลือกให้เหมาะสมกับวัย เพศ โอกาส ความรู้ ความสามารถ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

๑) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและวัย เช่น การเย็บปักถักร้อยเหมาะกับผู้หญิง กีฬาชกมวยเหมาะกับผู้ชาย หมากเก็บเหมาะกับเด็ก ๆ เป็นต้น

๒) ความรู้ ความสามารถของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะจะทำให้เกิดความสุขสนานขณะปฏิบัติ เช่น ถ้ามีความสามารถในการพูด อาจเลือกเล่นนิทานหรือโต้วาที่ร่วมกับเพื่อน เป็นต้น

๓) สภาพร่างกาย การเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมจะส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตดี เช่น ผู้ที่ป่วยไม่ควรเลือกการเล่นกีฬากลางแจ้ง

๔) โอกาสและสถานที่ เช่น การเล่นกีฬาควรเล่นในสนามหรือโรงยิมเนเซียม การเดินทางท่องเที่ยวทางทะเลไม่ควรไปในฤดูฝน เป็นต้น

๕) สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เช่น ไม่ควรเลี้ยงสุกรในชุมชนที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มาก เป็นต้น

๖) งานอาชีพ เช่น ผู้ที่ทำงานที่ไม่ได้ใช้ร่างกายมาก ควรเลือกกิจกรรมที่ต้องใช้กำลัง ได้แก่ การเล่นกีฬา หรือออกกำลังกาย เป็นต้น

๗) ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว กิจกรรมบางชนิดใช้ค่าใช้จ่ายสูง เช่น กีฬาอล์ฟ เล่นเปียโน การสะสมของที่มีราคาแพง ซึ่งไม่เหมาะกับผู้ที่ยากจน ดังนั้น จึงควรเลือกให้สอดคล้องกับฐานะ

๘) ประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และส่วนรวม กิจกรรมที่เลือกควรมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม เช่น การชุดลอกคูคลอง

ประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการ

- ช่วยส่งเสริมให้คนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและสุขภาพจิตดี และผ่อนคลายความเครียด
- ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีความสุข
- ช่วยสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดในครอบครัว ชุมชน และสังคม
- ช่วยลดปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด เพราะกิจกรรมนันทนาการ ช่วยส่งเสริมให้คนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ช่วยในการบำบัดรักษาผู้ที่เจ็บป่วยทั้งทางกายและจิตใจ
- ช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนและของประเทศ

ผู้พิการ หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาและการเรียนรู้หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือ

ประเภทความพิการกำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุข มีรายละเอียดดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งประเภทความพิการดังต่อไปนี้

๑. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภทดังนี้

- คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียงหาก ตรวจวัดความชัดของสายตาดำมืดเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ ๖ ส่วน ๖๐ (๖/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๒๐๐ (๒๐/๒๐๐) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง
- คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาดำมืดเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ ๖ ส่วน ๑๘ (๖/๑๘) หรือ ๒๐ ส่วน ๗๐ (๒๐/๗๐)

๒. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

- คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใส่หรือไมใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป
- คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบลลงมาถึง ๒๖ เดซิเบล

๓. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญ ร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย ๒ ทักษะจาก ๑๐ ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าว ก่อนอายุ ๑๘ ปี

๔. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

- บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมส่วน หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหวความบกพร่องดังกล่าว อาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกการไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

- บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัว ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

๕. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมอง บางส่วน ที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้าน หนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ทั้ง ที่มีระดับสติปัญญาปกติ

๖. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการ เปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติอัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติหรือบุคคลที่มีความบกพร่อง ในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร

๗. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจาก ความ บกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของ การรับรู้ อารมณ์หรือความคิด

๘. บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วนซึ่งส่งผล ต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัด ด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ ๓๐ เดือน

๙. บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทใน บุคคลเดียวกัน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แบ่งประเภทความพิการดังต่อไปนี้

๑. ความพิการทางการมองเห็น แบ่งเป็น ๒ ประเภทดังนี้

ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ตีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับแยกกว่า ๓ ส่วน ๖๐ เมตร (๓/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๔๐๐ ฟุต (๒๐/๔๐๐) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบกว่า ๑๐ องศา

ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ตีกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับตั้งแต่ ๓ ส่วน ๖๐ เมตร (๓/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๔๐๐ ฟุต (๒๐/๔๐๐) ไปจนถึงแยกกว่า ๖ ส่วน ๑๘ เมตร (๖/๑๘) หรือ ๒๐ ส่วน ๗๐ ฟุต (๒๐/๗๐) หรือมีลานสายตาแคบกว่า ๓๐ องศา

๒. ความพิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย แบ่งเป็น ๓ ประเภทดังนี้

หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป

หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบลลงมาถึง ๔๐ เดซิเบล

๓. ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

๔. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย แบ่งเป็น ๒ ประเภทดังนี้

ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุ อัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงานมือ เท้า แขน ขา

ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

๕. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก หมายถึงการที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

๖. ความพิการทางสติปัญญา หมายถึงการที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกตินั้นแสดงก่อนอายุ ๑๘ ปี

๗. ความพิการทางการเรียนรู้ หมายถึงการที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์ มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

๘. ความพิการทางออทิสติก หมายถึงการที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมองและความผิดปกติที่แสดงก่อนอายุสองปีครึ่ง ทั้งนี้ให้รวมถึงการวินิจฉัย กลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่น ๆ เช่น แอสเพอเกอร์ (Asperger)

กระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข แบ่งประเภทความพิการตามที่กำหนดใน พรบ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ ดังต่อไปนี้

๑. ความพิการทางการเห็น แบ่งเป็น ๒ ประเภทได้แก่

ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับแยกว่า ๓ ส่วน ๖๐ เมตร(๓/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๔๐๐ ฟุต (๒๐/๔๐๐) ลงมาจนกระทั่งมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบกว่า ๑๐ องศา

ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็นเมื่อตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว อยู่ในระดับตั้งแต่ ๓ ส่วน ๖๐ เมตร (๓/๖๐) หรือ ๒๐ ส่วน ๔๐๐ ฟุต (๒๐/๔๐๐) ไปจนถึงแยกว่า ๖ ส่วน ๑๘ เมตร (๖/๑๘) หรือ ๒๐ ส่วน ๗๐ ฟุต (๒๐/๗๐) หรือมีลานสายตาแคบกว่า ๓๐ องศา

๒. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย แบ่งเป็น ๓ ประเภทได้แก่

หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียง ๙๐ เดซิเบลขึ้นไป

หูตึง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน เมื่อตรวจวัดการได้ยิน โดยใช้คลื่นความถี่ที่ ๕๐๐ เฮิรตซ์ ๑,๐๐๐ เฮิรตซ์ และ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ได้ยิน ดีกว่าจะสูญเสียการได้ยินที่ความดังของเสียงน้อยกว่า ๙๐ เดซิเบลลงมาจนถึง ๔๐ เดซิเบล

๓. ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ พูดหรือฟังแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

๔. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่

ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุ อัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงาน มือ เท้า แขน ขา

ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

๕. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก ประกอบด้วย

ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

ความพิการออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรม ในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมอง และความผิดปกติที่แสดงก่อนอายุ ๒ ปีครึ่ง ทั้งนี้ ให้รวมถึงการวินิจฉัยกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่น ๆ เช่น แอสเพอร์เกอร์ (Asperger)

ความพิการทางสติปัญญา หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเขาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป โดยความผิดปกติที่แสดงก่อนอายุ ๑๘ ปี

ความพิการทางการเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา

๖. กรอบแนวทางการดำเนินงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนวิธีการดำเนินการที่สำคัญของการดำเนินงาน ต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับ
ชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลาการดำเนินงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒												หมายเหตุ
	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	
๑. การสร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดและสาระสำคัญของการจัดบริการนันทนาการฯ													
๒. การวิเคราะห์ตรวจสอบความเชื่อมโยงในบทบาทหน้าที่ตนเองของทุกพลังร่วมในสังคม													
๓. การจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ													
๔. การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ													
๕ การติดตามประเมินผล													

วิธีการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดและสาระสำคัญ ของต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจดังกล่าว ต้องมีความชัดเจนหลากหลาย และครอบคลุมทุกพลังร่วมในสังคมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคโดยมีวิธีการ ดังนี้

๑.๑ การจัดสัมมนา โดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกพลังร่วมในสังคมเข้าร่วมการสัมมนา ซึ่งประกอบด้วยการนำเสนอสรุปแนวคิด และสาระสำคัญของต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ การอภิปรายนำ เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเข้าใจที่มีต่อแนวคิด และสาระสำคัญดังกล่าว และการเปิดอภิปรายทั่วไปจากผู้เข้าร่วมสัมมนา ทั้งนี้ ต้องจัดสัมมนาทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

๑.๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจไปพร้อมกับการสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยแบ่งการประชุมเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนแรก เป็นการนำเสนอสรุปแนวคิด และสาระสำคัญของต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานแก่ผู้เข้าร่วมประชุม รวมทั้งต้องจัดให้มีการอภิปรายนำและการอภิปรายทั่วไปตามความเหมาะสม

ส่วนที่สอง การแบ่งผู้เข้าร่วมประชุม เป็นกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นวิธีที่จะสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจได้อย่างใกล้ชิดพร้อมไปกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ในการนำไปปฏิบัติ หรือจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการต่อไป โดยการประชุมกลุ่มย่อยควรสร้างบรรยากาศ ที่ไม่เป็นทางการ ต้องมีความชัดเจนในภารกิจของกลุ่ม และสิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากกลุ่ม

๑.๓ การประสานในระดับพื้นฐาน ระดับจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัด โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีศักยภาพ และมีความสนใจของผู้นำในระดับพื้นที่เป็นหลัก เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด และสาระสำคัญของต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ โดยยึดภารกิจ และการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วนในพื้นที่นั้นๆ (Area-Function-Participation:AFP) และมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกัน ซึ่งวิธีนี้จะได้ทั้งความรู้ ความเข้าใจ และมีการทดลองนำร่องไปสู่การปฏิบัติตามหลัก AFP

๑.๔ การประสานงานในระดับนโยบายกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อทำความเข้าใจ และขอความร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ วิธีนี้มีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่มีจุดอ่อน คือ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน และอาจดำเนินการได้ไม่ครบทุกประเด็น

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ตรวจสอบความเชื่อมโยงในบทบาทหน้าที่ของทุกพลังร่วมในสังคมขั้นตอนนี้ ต้องศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดตั้งแต่เป้าหมาย แนวทาง และมาตรการ โดยพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหน่วยงาน/องค์กรของตนเอง ทั้งนี้ กรอบแนวคิด และสาระสำคัญของต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ เป็นเพียงการชี้แจงกิจกรรมหลักๆ ที่คาดว่าจะสามารถบรรลุตามเป้าหมาย แนวทาง และมาตรการ โดยทุกภาคส่วนในสังคมควรดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ พิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องกับภารกิจของหน่วยงาน/องค์กรของตนในเรื่องใดบ้าง

๒.๒ พิจารณาว่าในแต่ละเรื่อง หรือแต่ละภารกิจนั้น มีหน่วยงานย่อยภายในของตงที่หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง ซึ่งอาจมีได้มากกว่า ๑ หน่วยงาน เช่น กระทรวงจะพิจารณาว่ามีกรมใดบ้างที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันภายใต้หลักการยึดพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม พร้อมกับการจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ขั้นตอนที่ ๔ การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการการดำเนินงานต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ ด้วยพลังร่วมในสังคม ซึ่งเน้นการบูรณาการ และประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม โดยมีหลายฝ่ายร่วมดำเนินการ ดังนั้นเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนปฏิบัติการที่มีลักษณะเป็นองค์รวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่ยึดพื้นที่ และเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินงาน ภายใต้การมีส่วนร่วมตามภารกิจของทุกพลังร่วมในสังคม เพื่อให้เกิดกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับรู้ และร่วมกันดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะสามารถประหยัดทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งลดความซ้ำซ้อน และไม่ก่อให้เกิดความสับสนระหว่างภาครัฐด้วยกัน หรือระหว่างประชาชนกับภาครัฐ หรือระหว่างประชาชนกับประชาชน

ขั้นตอนที่ ๕ การติดตามประเมินผล

ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ควรประกอบไปด้วยการพัฒนากระบวนการ และสร้างดัชนีวัดความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยมีวิธีการ ดังนี้

๕.๑ ประสานการติดตามประเมินผล และตรวจสอบผลการดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการประสานแผนงาน และการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบ

๕.๒ สนับสนุนให้ทุกพลังร่วมในสังคม ดำเนินการติดตามประเมินผลแผนงาน/โครงการ มีการกำหนดตัวชี้วัด และระบบประเมินผลงานของตน ที่เน้นผลลัพธ์ของงานเป็นหลัก

๕.๓ นำผลที่ได้จากการติดตามประเมินผล มาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๕.๔ พัฒนาองค์ความรู้ และเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องการติดตามประเมินผล และการกำหนดตัวชี้วัดแก่ทุกพลังร่วมในสังคม เพื่อสร้างทักษะในการติดตามประเมินผล และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕.๕ พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านนันทนาการอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อใช้ประโยชน์ในทุกระดับของทุกพลังร่วมในสังคม

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ โครงการต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ เดือนธันวาคม ๒๕๖๑ – เดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒

๘.งบประมาณ

จากงบประมาณหมวดเงินรายจ่ายอื่น ของสำนักนันทนาการ กรมพลศึกษา ประจำปี ๒๕๖๒ กิจกรรมต้นแบบการจัดบริการนันทนาการสำหรับชุมชนเมือง : กรณีศึกษาศูนย์นันทนาการ กรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ (ภายใต้โครงการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้พิการ) งบประมาณ จำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าล้านบาทถ้วน)

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

๙.๑ ตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

ผลผลิตจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ

ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

- มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า ๑๒,๐๐๐ คน

ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

- ความพึงพอใจ : ผู้พิการได้เลือกกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดของตนเองตามรูปแบบที่ได้กำหนดไว้ ร้อยละ ๘๕
- ผลสัมฤทธิ์ : มีเครื่องมือสำหรับผู้พิการได้เลือกเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการตามความถนัดของตนเอง

ตัวชี้วัดเชิงเวลา

- ระยะเวลาเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานร้อยละ ๑๐๐

ตัวชี้วัดเชิงต้นทุน

- การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณร้อยละ ๑๐๐

๙.๒ กลไกการติดตามประเมินผล

๙.๒.๑ การรายงานผลการดำเนินการโครงการ และติดตามผลตามขั้นตอนของปฏิทินการดำเนินงานโครงการฯ

๙.๒.๒ ประเมินความพึงพอใจของการเข้าร่วมโครงการฯ และผลการดำเนินงาน

๙.๒.๓ แผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ ๒๕๖๒

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑. ประชาชนควรได้รับความรู้ ความเข้าใจ ถึงภารกิจในการบริการนันทนาการเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ เพื่อให้เป็นผู้มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

๒. ประชาชนทุกคนควรให้ความสนใจถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ

๓. ควรมีงบประมาณการบริหารจัดการให้เพียงพอ

๔. ควรมีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อทำให้เกิดพลังในการทำงานขับเคลื่อนศูนย์นันทนาการกรมพลศึกษาเพื่อผู้พิการ

๕. หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรเข้าใจบทบาทของศูนย์นันทนาการ กรมพลศึกษา เพื่อผู้พิการ ที่จะได้นำไปเป็นต้นแบบของการจัดบริการนันทนาการสำหรับผู้พิการต่อไป

๖. ควรมีผู้นำนันทนาการ ที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการทางกาย มีทักษะการจัดกิจกรรมนันทนาการ ที่มีความสอดคล้องกับทักษะของผู้พิการที่มีมาตรฐานในระดับสากล

๗. ควรพัฒนามาตรฐานผู้นำนันทนาการในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ ตำแหน่งงาน ที่รองรับมีจำนวนมากขึ้น